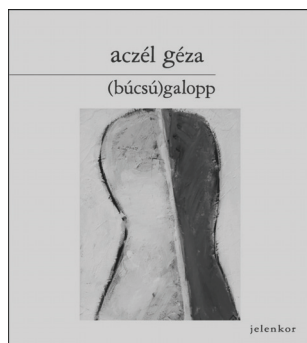

FEHÉR RENÁTÓ

EKG-margó

ACZÉL GÉZA: (BÚCSÚ)GALOPP

Jelenkor Kiadó
Pécs, 2012
72 oldal, 1900 Ft

”

Aczél Géza „önéletrajzi eposz trilógiájának” harmadik kötete, a *(búcsú)galopp* (2012) tematikai koncepcióját, felépítését és poétikai módszereit illetően nem szolgál bombameglepetéssel azok számára, akik régóta követik az életmű alakulását. Ehhez a bevezető mondathoz hasonló következtetések hangozhattak el már a *(kontra)galopp* (2009) recepciójában is, mely a (mostanra beteljesedett) trilógia második darabjaként a *(vissza)galopp*hoz (2007) kötődött látványosan. És talán némi könnyelműséggel, nagyvonalúsággal az is állítható, hogy mindezek együtt részei az Aczél-líra *(ablak)szakáccsal* (2003) induló megújulásnak.

Az alfabetikus előny és a zavarba ejtő, mégis a tekintetet odavonzó verstipográfia feltűnővé tette az Aczél-szövegeket. Ez utóbbi sajátosságához kötődő állandósult jelenségek (kibetűzés; a központozás hiánya) elemzését előttem már anynyian és olyan kiválóan tették meg, hogy ennek meghaladására nem tudok, elismételése, felmondására pedig nem akarok vállalkozni. (További, főbb arcvonások (alcím; kötet szerkesztés; számozott címek; (el)beszélői attitűd és pozíció) is a kötet-rokonság jelei.)

Egyetlen idesorolható kérdés kapcsán bizonytalanodom el és jövők zavarba, ez pedig a 'faltól falig' kifejezés reflexszerű emlegetése, valamiféle kritikai berögzültség, közmegegyezés akol melege. Olvasva a *(búcsú)galopp* című kötetet, én nem sorkizárt, hanem balra zárt sorokkal találkoztam, ami eleve meghiúsítja ezt a 'faltól falig'-jellegét. E költészet kapcsán (főleg a vállalt Arany János-i hatás okán) szintén gyakran elismételt fogalom a makáma-forma, aminek esetében találkozni mindkét szövegközlési típussal, ám Aczélnál a választás következetesnek és tudatosnak látszik. Megfelelő szögből nézve ez a *szövegkép* egy borzasztóan sűrű (tehát rendkívül pontos) *hanghullám-grafikon* benyomását kelti (az ilyen eltérő érzékű területek együttes működtetése számomra – vállalva az esetleges túlokoskodás vádját is – az Aczél mind költőileg, mind tudósként megérintő avantgárd (megmaradt) nyomaként is interpretálható). Egy másik magyará-

zatkísérletemhez az öregkori költészet mint tematikus javaslat szolgál hívószóként, amit Aczél esetében persze megalapozottan és jogosan, de néhol már szintén túl evidenciaszagúan emlegetnek. Ez a *teljes kitöltöttség*hez közelítő, de azt el nem érő állapot vizuálisan is képes visszaadni a versekben jelenlévő elmúlás-problematikát – az EKG-margó nem egyenesedik ki teljesen.

Az alcímben ismét használt *utószinkron* (itteni jelzője: *tétova*) igazán precíz és kifejező címkéje tud lenni annak a technikának és lírai törekvésnek, amire Aczél kísérletet tesz. A korábbi kötetekből már ismerős élettörténetnek, életvázának az újramesélését nem perspektíva-áthelyezéssel (viszont valamiféle váltással!) oldja meg, hanem – megtartva a „vallomásos költő” (Bedecs László) pozícióját – éppen a saját élet újraolvasásának tapasztalata által tolja el, fedezi fel, hozza felszínre, kristályosítja ki a(z új) hangsúlyokat, árnyalatokat. Ez az újraolvasás azonban – tekintve, hogy a saját lét kerül (újra)feldolgozásra – nem pusztán esztétikai, hanem és főleg ontológiai alapú, az újraemlékezés, újraélés tevékenysége ugyanakkor mégis esztétikai végpontba fut, hiszen a *(búcsú)galopp* című kötet megszületésével egy újraíróvási folyamat is lezajlik. (Ennek terapikus vonásairól most szó se essék.)

Ami az emlékezés narratíváját – még túl az említetteken – egy elemzés középpontjába képes emelni, az az a jótékony feszültség, amit egy sajátos magán oral history és a kosellecki átadhatatlan elsődleges tapasztalat tételének kettőse, paradoxona, ezeknek a módszereknek ugyanabban az egyénben való egyesülése hordoz. „azóta is hosszasan merengek a megélt élmény vagy utólagos manipulált feldolgozása számít-e történelemnek” (16.). Egyrészt végbe megy a (szűk világúnak tételezett) szemtanú közlése, aki ki sem lát(hat) az élményéből („a létezés szűkös bizonyossága”, [12.]), egyúttal – és ez tűnik e trilógia tétjének – osztott (ön)perspektivikus múltszemlélet valósul meg; egy, ha nem is át-, de ráíróvási folyamat, ami bár nem vonja vissza a korábbi elbeszélések hitelességét, mégis új mezőt nyit. Ezt pedig mintha az idő múlása, a férfivá érés és elaggás tenné elkerülhetetlenné, hiszen „kamaszként még esélyed sincs a feldolgozásra” (23.).

A gyerekkori emlékek világa és az öregkori betegségérzet tónusai közt érvényes szerephez képes jutni az imént említett férfiség is, még ha ennek rezignált szólamai, következtetései nem is igen bizakodnak más útban, mint ahova szükségszerűen is eljutnak („az asszonynak valók java már rengeteget hágott” (38.); „aligha tudatos mozdulás, amikor az életbe úgy igazán beletestessedünk”, 49.). Ez tehát a „keserűen szinkronizált búcsúzó líra” (69.), és megkapóan harmonizál az idézettel, hogy ebben az utolsó szövegben éppen szilveszter napja biztosítja a hangulati háttérrel („szilveszter/ lévén a becsapódó év is rácsikorgott zordan az öregkorra s mivel fölfelé változatlan semmit/ sem láttam megadón bámultam a koszosan jegesedő óra” [67.]). Illyés Gyulától pedig tudom, hogy szilveszter este mindenki mond vagy *följegyez* valamit, aminek *nyoma marad*.

Noha első ránézésre csupán nagy, elzárhatatlan (néhol önisméltlésektől sem mentes) gondolatömlésnek, „az életén versben maszatoló ember” (34.) mániájának tűnhet a trilógia és benne a *(búcsú)galopp*, jobban megvizsgálva azonban nyilvánvalóvá válik az a szigorú formai és gondolati fegyelmezettség, ami Aczél Géza vállalkozását, a „számvetés szisztematikus költői munkájává” (Keresztury Tibor), tiszteletreméltóvá és – az olvasás megpróbáltatásai ellenére is – szerethetővé teszi.